

ЗМІСТ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Власенко О.М.

Житомирський державний університет імені Івана Франка
E-mail: wlasolia@gmail.com

Посилення виховної функції освіти, формування громадянськості, працелюбності, моральності, поваги до прав і свобод людини, любові до Батьківщини, сім'ї, докільля розглядається одним із стратегічних напрямів державної політики в галузі освіти. У цьому контексті освітній заклад виконує роль фундаменту, на якому будується вся система громадянського виховання школярів, формування у них любові до рідного краю, України, духовності, національного характеру, а сформовані цінності, а також знання, вміння й навички не лише забезпечують основу навчання й виховання школярів, а й значною мірою визначають особливості практичної, громадської та професійної діяльності дорослої людини.

У сучасному українському суспільстві громадянські цінності як джерело самовираження та самовдосконалення кожного громадянина втрачають свою важливість. Тому виникає необхідність осучаснення соціального замовлення до педагогічної науки в контексті оновлення громадянської освіти, яка б забезпечила особистісний та професійний саморозвиток і становлення випускників освітніх закладів, формування у них патріотизму, потреби у суспільно-корисній праці, відповідальності, поваги до інших, толерантності тощо.

Громадянські цінності — це спосіб саморегуляції та впорядкування взаємовідносин людини і суспільства. Громадянські цінності можуть бути виражені діями, ставленнями, різними способами комунікативної діяльності. Громадянські цінності одночасно і соціальними, тому що обумовлені історичними, політичними та культурними процесами, і індивідуальними, оскільки орієнтовані на життєвий досвід

Інтеграція природничих наук у змісті освіти основної та старшої школи

людини.

Серед засобів формування системи громадянських цінностей виділяють контент навчальних дисциплін сучасного освітнього закладу, громадянське наповнення позаурочної роботи, організацію науково-дослідної та навчально-дослідницької роботи старшокласників, а також різні форми виховної роботи, та інформаційні потоки (соціальні мережі, електронне навчання та ін.) тощо.

За логікою даного дослідження виявимо особливості старшого шкільного віку, потенціал старшокласників в контексті формування системи громадянських цінностей. Кожному віковому періоду притаманний певний характер ставлення школярів до громадянських цінностей. Найбільш чутливим для формування системи громадянських цінностей, є старший шкільний вік, період активного формування світогляду — прагнення орієнтуватися на майбутнє, визначення конкретних життєвих цілей, потреба у самостійності та незалежності, інтерес до себе та свого внутрішнього світу, перехід від свідомості до самосвідомості. Старшокласник чітко орієнтується у системі вимог, норм, принципів та правил поведінки, які ставить до нього суспільство, відповідно вчинки та поведінку дитини цього віку характеризують як цілеспрямовану, усвідомлену та організовану. Школярі старшого шкільного віку часто потрапляють в ситуації, які вимагають прийняття відповідальних рішень — вибір майбутньої професії, вибір іспитів ЗНО та підготовка до них, участь у громадських заходах тощо.

Проблема інтеріоризації системи громадянських цінностей може бути вирішена за допомогою предметів природничого циклу, так як саме вони серед своїх завдань передбачають створення цілісного духовного світу дитини через формування системи цінностей, емоційне переживання гуманітарного знання, вирішення проблем сенсу існування людини у суспільстві, формування механізмів життєдіяльності старшокласника тощо.

Зміст природничих предметів повинен збагатити старшокласника емоційно, вплинути на особистісні якості дитини та систему цінностей. Особливість інтеграції предметів природничих циклу передбачає інтерпретацію інформації так, щоб вона впливала на розвиток індивідуальності дитини,

заохочувала пошук мети навчання, тому результатом буде формування внутрішньої цілісної теорії світу, створення власної картини суспільства та моделі поведінки в процесі вивчення біології, хімії, географії, які забезпечать ставлення до любові до рідної землі, патріотизму, потреби в суспільно-корисній праці, відповідальності як до системи громадянських цінностей, тим самим здійснюючи інформаційно-пізнавальну (фіксація в свідомості старшокласника та збереження інформації про цінності), емоційно-мотиваційну (відображає емоційне сприйняття знань про громадянські цінності, їх усвідомлення), практично-прогностичну (формує ставлення старшокласника до патріотизму, суспільно-корисної праці, відповідальності, поваги до інших, толерантності як системи громадянських цінностей) функції, які відображають найважливіші зв'язки між ставленням дитини до цінності і особистістю старшокласника.

Література

1. Проблеми інтеграції у сучасній професійній освіті: методологія, теорія, практика / За ред. І. Козловської та Я. Кміта. – Л.: Сполом, 2004. – 244 с.
2. *Савченко О.Я.* Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.
3. *Пометун О. І.* Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки // Вісник програм шкільних обмінів. – 2005. – № 23. – С. 18.

ВИКОРИСТАННЯ НАТУРАЛЬНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Дубовик А.А., Міронець Л.П.

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

E-mail: dubovukalina@ukr.net; mironets19@gmail.com

Перспективною інновацією в закладах освіти на сьогодні є інтегроване навчання, яке дозволяє вчителю поєднувати матеріал з декількох дисциплін, і як наслідок — активізувати пізнавальну